

rendjét követi. A versek tematikai sokszínűségével összehangot teremt a névadás változatossága. A mitológiai, a biblikus nevek ugyanúgy megtalálhatók, mint a történelem, az irodalom képviselői és a fiktivek: a romantikus hangvételűek.

Petőfi életművét lassan meghaladja a róla szóló irodalom. S ebben ma már figyelemre méltó hely illeti meg a névtani kutatásokat. Paradoxon, hogy bár Kovalovszky: Az irodalmi névadás c. tanulmányának megjelenése, tehát 1934 óta a szerzők szerint Petőfi névadása a lírikus irányvonal miatt nem jelentős, mégis akarva-akaratlan szinte kizárólag a lírikus Petőfi sokoldalúságát igazolják, bizonyítják a róla szóló elemzésekkel.

VITÁNYI BORBÁLA

RICHARD WEISS: VOLKSKUNDE DER SCHWEIZ. /Grundriss/ Eugen Rentsch Verlag, Erlenbach-Zürich, 1978.

Névtani szempontból sem érdektelen belelapoznunk Richard WEISS összefoglaló svájci néprajzába. Bár ez a könyv népszerűsítő jelleggel íródott, mégis értékes keresztmetszetet nyújt a svájci néprajzi kutatásokról, területekről. A könyvet magyar vonatkozásban leginkább a nagyszerű, eddig három kiadást megért, valamint németre és angolra lefordított BALASSA IVÁN--ORTUTAY GYULA Magyar néprajzával rokoníthatnánk.

A Volkskunde der Schweiz bevezetőjében /Allgemeiner Teil/ a nép és néprajz meghatározását olvashatjuk, felsorolja a szerző a rokontudományokat /szellemtudomány, történettudomány, pszichológia, szociológia, földrajz/. Érdekes, hogy a nyelvészetről nem tesz említést, de ezt annak tudhatjuk be, hogy a második részben /Spezieller Teil/ a nyelvészeti kérdéseket is a néprajz körébe utalja.

Ebben a részben a hagyományos néprajzi tematikát követi a szerző: 1. Település /város, falu, szórvány/, 2. Épület, lakás /tájegységek szerint/, 3. Gazdálkodás, tárgykultúra, 4. Táplálkozás, 5. Öltözködés, 6. Szokások, ünnepek, 7.

Játékok, sport, 8. Színjátszás, tánc, 9. Hangszeres zene, ének. A 10. fejezetet a népnyelvnek szentelte a szerző /V o l k s s p r a c h e , S p r a c h g u t/. Itt kapott helyet a nevekről szóló kis összefoglaló is.

Mivel a téma kifejtése meglehetősen elnagyolt, pusztán néhány jellemző vonást, adatot emelek ki belőle. A svájci néprajzi atlaszban egy oldalt a névválasztás szabályainak szenteltek. Ebből leolvasható, hogy pl. Graubünden, Oberwallis kantonban az első gyermeket a nagyszülőkről keresztelik. A legnagyobb a megkötöttség Graubündenben: itt ha meghal egy gyerek, akkor a legközelebb születő kapja meg a nevét. Egyes kantonokban a helyi szentek névdivatja dívik. Pl. Unterwallisban Saint Maurice /Muaritius/, Brigelsben Sogn Sievi /Eusebius/. A paraszti névadásban máig megfigyelhetőek a „lesüllyedt kultúrjavak maradványai" /„Überreste gesunkenen Kulturgutes"/. Így máig él a rokokó névdivatja /Philomena, Sidonia, Kleophea stb./. A svájci névizlést a 19. században erős angolszász hatás is éri. Ennek maradványai a következő nevek: Johnny, Charly, Bobby, Anny, Emmy. A névadásra főleg a legutóbbi évtizedekben nagy hatást gyakorolt az irodalom, a film és a sport világa. Kimutatták például Johanna SPYRIS rendkívül népszerű Heidi-büchern-jeinek hatását a névkultúrára. Ennek a vonulatnak a termékei a következő nevek: Marlene, Sonja, Ines, Dolores, Heidi. A hagyományokat erősen megőrző rétoromán területeken máig megfigyelhetőek a faluközösségekben a nemzetségnevek használata.

A Volkskunde der Schweiz nyelvészeti fejezetének többi részében részletesen ír a köszönési formákról: amelynek néprajzi-nyelvészeti szemléletű kutatója Magyarországon mindmáig nem akadt.

Befejezésül a néphitről kapunk általános összefoglalást. A Volkskunde der Schweiz ismét arról tesz tanubizonyságot, hogy a tudomány egyes területei egymástól nem elválaszthatóak, különösen nem olyan szakterületek esetében mint a névtudomány, nyelvjárástudomány és a néprajz. Hiszen -- mint egészen másutt DELL HYMES írja -- még a modern nyelvtudomány sem mellőzheti

a néprajz segítségét: „A beszédaktusok nem elemezhetők adekvát módon az etnográfia nélkül...” /Foundations in sociolinguistics, Philadelphia, 1974. 202./

BALÁZS GÉZA
KECEL TÖRTÉNETE ÉS NÉPRAJZA. Szerk. BÁRTH JÁNOS. Kecel, 1984.
1215 + LXXX lap.

A helységmonográfiák sorában már méretét tekintve is jelentős helyet foglal el Kecel története és néprajza. Az impozáns kötet szép történeti és néprajzi fejezetei sok ismerést kaptak a megfelelő szaktudományok képviselőitől; névtani értékeiről természetesen itt kell szólnunk.

Azért nem beszélek névtani "fejezeteiről", mert ilyen csupán egy található a kötetben /amelyre később részletesen kitérek/, névadatok azonban szinte mindegyik részben felfedezhetők, s ezeknek túlnyomó többsége igen fontos, értékes a névtudomány számára is.

Már a szerkesztőnek a bevezető helyetti községbemutatója /9--15/ bővelkedik helynevekben: halmok, volt vízállások, dűlők stb. történeti és jelenkori neveit találjuk itt térképes /14/ illusztrációval. Ez azonban csak a bevezetés, ízelítő a következő fejezetek tömeges névadataihoz képest.

VASS ELŐD A középkori és a török kori Kecel című munkája /63--75/ helynévmagyarozatokat, szórványos XV. századi személynév-följegyzéseket és XVI. századi török defterekből bőséges családnévadatokat tartalmaz. BÁRTH JÁNOS Kecel, Dömötör, Bánegyháza és Polgárdi pusztá élete a XVIII. század elején című fejezete /79--90/ elsősorban levéltári anyagból sorol föl személynévi adatokat. Ennél jóval gazdagabb anyagú ugyancsak BÁRTH JÁNOS Újrakezdés... című fejezete /91--116/, amely külön részt szentel a helynévi eredetű családnévek tanulmányainak /111/. Az ugyanőtöle való Népeesség és társadalom /117--30/ urbáriumokból ad részleteket család- és keresztnevekkel. Természetesen helyneveket, dűlő-, szőlő-, mocsár-,